

Overzicht van stemmingen in de Tweede Kamer

afdeling **Inhoudelijke Ondersteuning**

aan De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken

datum 1 mei 2014

Betreffende wetsvoorstel:

33669

Wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 (programmatische aanpak stikstof)

Eindstemming wetsvoorstel

Het wetsvoorstel is op 24 april 2014 aangenomen door de Tweede Kamer. De PVV, Groep Bontes/Van Klaveren, Van Vliet, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66, de PvdA en de SP stemden voor.

Aangenomen en overgenomen amendementen

Artikel I, onderdeel J, zesde onderdeel

11 → **74** (Van Veldhoven) over het vaststellen van grenswaarden bij algemene maatregel van bestuur.

De indiener beoogt met dit amendement het vaststellen van de grenswaarden voor ontheffing van de vergunningplicht bij algemene maatregel van bestuur vast te laten stellen in plaats van bij ministeriele regeling. De gekozen waarde heeft, zoals de Afdeling advisering van de Raad van State reeds aangaf, grote gevolgen voor de praktische strekking en de beoogde werking van de wet. Het amendement wordt in verband met technische redenen gewijzigd.

Aangenomen. Voor: de PVV, de SGP, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP

Amendementen zijn in volgorde van stemming - op artikelnummer - weergegeven: allereerst de aangenomen en/of overgenomen amendementen, vervolgens de verworpen of ingetrokken amendementen en tenslotte eventuele moties. Vervangen amendementen zijn d.m.v. een → aangegeven: bijv. 7 → 8 → **20**. Amendement nr. 7 is vervangen door amendement nr. 8, dat op zijn beurt vervangen is door amendement nr. 20. De vette notatie van het stuknummer geeft aan dat dit het definitieve amendement is. De stemmingslijsten worden gemaakt op basis van de ongecorrigeerde draad van de vergadering.

Artikel I, onderdeel J

42 → 47 → **48** (Van Veldhoven c.s.) over het inzichtelijk maken van de ontwikkelingsruimte in de tweede helft van het lopende programma en de eerste helft van het daarop volgende programma.

Investeringsvragen vragen veel voorbereidingstijd. Het feit dat de PAS elke zes jaar wordt vastgesteld, maakt, dat bedrijven geen zicht hebben op de ruimte in de periode erna. In jaar 5 van de PAS hebben ze nog maar een vooruitblik op de ruimte van 1 jaar. Investeringsvragen kunnen daardoor in de problemen komen. Door elke drie jaar de zesjaarsruimte in beeld te brengen wordt dit probleem kleiner. Tijdens het lopende programma is er immers al weer zicht op de eerste drie jaar erna. Van belang hierbij is dat het lopende programma belangrijke handvatten biedt voor het daarop volgende programma: de voor de natuur gunstige effecten van herstelmaatregelen die gedurende de eerste programmaperiode worden getroffen, werken door in het daarop volgende programma, zoals uit de gebiedsanalyses volgt. Bovendien hebben Rijk en provincies in het Natuurpact afspraken gemaakt over de financiering van deze maatregelen die gelden tot 2027. Dit met de aantekening dat er gebieden zijn waarbij in de tweede programmaperiode aanvullende maatregelen nodig zullen zijn, gericht op het behalen van de instandhoudingsdoelstelling. Door te werken met deze dakpanconstructie wordt het inzicht in de beschikbare ontwikkelingsruimte versterkt, er is immers altijd een vooruitblik van minimaal 4 jaar en maximaal 6 jaar. Het gebruik van de dakpanconstructie verandert niets aan de totale hoeveelheid stikstof die kan worden uitgegeven. Zonodig kunnen de inzichten die deze vooruitblik geeft, voor de bij de vaststelling van de PAS betrokken partijen aanleiding zijn voor een tussentijdse wijziging van de PAS (artikel 19kg, zesde lid) of een bijstelling van maatregelen van de PAS (artikel 19ki).

Aangenomen. Voor: de PVV, Van Vliet, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP

Artikel I, onderdeel N, artikel 19km

13 → **17** (Van Veldhoven) over het in staat stellen van het bevoegd gezag om vergunningen na verloop van tijd in te trekken.

De indiener beoogt met dit amendement bevoegd gezag in staat te stellen om vergunningen en de daarbij horende ontwikkelruimte na verloop van tijd weer in te trekken als de desbetreffende ruimte niet wordt benut. Dit ontmoedigt dat er schaarse ontwikkelruimte op papier zou worden gereserveerd voor economische ontwikkelingen rondom Natura 2000 gebieden die in de praktijk geen doorgang vinden. Anders zouden gevestigde partijen ook langdurig ontwikkelruimte kunnen aanvragen die niet wordt benut. Het amendement bevat een «kan» bepaling, en het is dus in de praktijk aan het bevoegde gezag om te beoordelen of het nodig is om dit te doen.

Aangenomen. Voor: de SGP, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA en de SP

Artikel I, onderdeel N, wordt aan artikel 19kn, tweede lid

28 (Dik-Faber) dat regelt dat nadat de eerste helft van het tijdvak van het programma is verstreken, de bevoegde gezagen nagaan of er reserveringen zijn die kunnen vervallen. Dit amendement regelt dat de gereserveerde ontwikkelingsruimte halverwege de programmaperiode van zes jaar tegen het licht wordt gehouden door de bevoegde gezagen voor het nemen van de besluiten waarvoor de ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

datum 18 april 2014

blad 3

Indiener is van mening dat de bevoegde gezagen een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om te zorgen dat ontwikkelingsruimte niet onnodig lang gereserveerd blijft zonder dat er zicht is op toedeling. Met een tussentijdse toets op de gemaakte reserveringen, halverwege de programmaperiode, wordt voorkomen dat andere projecten geen doorgang kunnen vinden.

Aangenomen. Voor: Groep Bontes/Van Klaveren, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA en de SP

Artikel I, onderdeel N, komt artikel 19kn, derde lid

12 → 16 → **27** (Van Veldhoven / Dik-Faber) over een evenwichtige toedeling en reservering van de ontwikkelingsruimte gedurende het tijdvak van het programma.

De indieners beogen met dit amendement een evenwichtige toedeling en reservering van de ontwikkelingsruimte gedurende het tijdvak van het programma te borgen.

Aangenomen. Voor: het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP

Artikel I, onderdeel N, worden aan artikel 19kn

25 → 34 → 43 → 73 → **85** (Dik-Faber / Van Veldhoven) over het reserveren van ontwikkelingsruimte voor prioritaire projecten

Op basis van artikel 19kn, eerste lid, is het mogelijk bij ministeriële regeling ontwikkelingsruimte te reserveren voor projecten / handelingen met maatschappelijke relevantie (prioritaire projecten / handelingen). Aangezien de beschikbare depositieruimte schaars is, moet er volgens de indieners zorgvuldig worden beoordeeld voor welke projecten / handelingen ontwikkelingsruimte wordt gereserveerd. Met dit amendement worden allereerst nadere criteria gesteld aan wat onder prioritaire projecten en andere handelingen waarvoor ontwikkelingsruimte dient te worden gereserveerd moet worden verstaan. Het moet gaan om projecten / handelingen die aantoonbaar van nationaal of provinciaal maatschappelijk belang zijn. Verder dient het bij het reserveren van ontwikkelingsruimte voor prioritaire projecten voldoende aannemelijk te zijn dat er ook daadwerkelijke ontwikkelingsruimte zal worden toegedeeld in dezelfde programmaperiode als waarin de reservering plaatsvindt. Indieners willen met het amendement voorts borgen dat de ontwikkelingsruimte voor prioritaire projecten niet onnodig ten koste gaat van de «vrije ontwikkelingsruimte», voor onder meer agrarische ondernemers. De verdeling van de depositieruimte over de vier segmenten is onderwerp van gesprek tussen Rijk en provincies tijdens de totstandkoming van de PAS. Het is aan Rijk en provincies om in het programma nadere afspraken te maken over de criteria waaraan een project moet voldoen om te kwalificeren als prioritair en de wijze waarop bij te beperkte ontwikkelingsruimte nationale en provinciale prioriteiten tegen elkaar worden afgewogen. Indieners maken zich zorgen of er voldoende «vrije ontwikkelingsruimte» overblijft na de reservering voor prioritaire projecten. Daarom moet bij het reserveren van ontwikkelingsruimte voor prioritaire projecten steeds worden verantwoord dat deze reserveringen opwegen tegen het gebruik van deze depositieruimte voor vrije ontwikkelingsruimte. Het amendement is aangepast ten opzichte van nr. 73 waarbij de verwijzing naar een MKBA is geschrapt.

Aangenomen. Voor: de SGP, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA en de SP

Artikel I wordt in onderdeel N na artikel 19kq

8 → 9 → 31 → 39 → **71** (Dijkgraaf c.s.) over het openhouden van de mogelijkheid om te salderen in bepaalde gevallen.

Tot voor kort leverde de mogelijkheid om te salderen (artikel 19kd i.c.m. artikel 19kf van de Natuurbeschermingswet) een relevante bijdrage aan het mogelijk maken van bedrijfsontwikkeling nabij stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden. De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) wordt nu het nieuwe instrument op basis waarvan dergelijke bedrijfsontwikkeling al dan niet mogelijk moet worden gemaakt, terwijl tegelijkertijd ook werk gemaakt wordt van behoud dan wel herstel van belangrijke natuurwaarden. In het wetsvoorstel worden de salderingsartikelen, artikel 19kd en artikel 19kf, geschrapt en wordt via artikel 19km, derde lid, een expliciet verbod op (extern) salderen ingevoerd. De indieners zijn van mening dat de mogelijkheid om te salderen opengehouden moet worden voor het geval een Natura 2000 gebied niet opgenomen is in de PAS of voor het geval ontwikkelruimte onverhoopt niet onherroepelijk toegedeeld kan worden. De indieners tekenen daarbij aan dat de PAS voor het merendeel van de Natura 2000 gebieden naar verwachting weliswaar voldoende ontwikkelruimte gaat bieden, maar dat het nog de vraag is of de door Raad van State gewenste duidelijkheid en garanties gegeven kunnen worden. De houdbaarheid van toestemmingsbesluiten is daarom nog onzeker. Derhalve achten de indieners het wijs om saldering als terugvaloptie achter de hand te houden. De indieners hebben ervoor gekozen om de voormalige artikelen 19kd en 19kf te combineren in een nieuw artikel dat ingevoegd wordt na de artikelen behorende bij de PAS (eerste, derde, vierde, vijfde en zesde lid). Het tweede lid maakt duidelijk dat het artikel dient als terugvaloptie voor het geval de PAS niet functioneert, hetzij wanneer een Natura 2000-gebied niet wordt opgenomen in de PAS (onderdeel a), hetzij wanneer ontwikkelingsruimte niet onherroepelijk kan worden toebedeeld aan een project of een andere handeling (onderdeel b). Of van deze laatste situatie sprake is, is in eerste instantie ter beoordeling van het bestuursorgaan dat bevoegd is tot toedeling van ontwikkelingsruimte (veelal het bestuursorgaan dat een Natura 2000-vergunning als bedoeld in artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 verleent, gedeputeerde staten). Wanneer dit bestuursorgaan dat nodig acht, kan het op grond van het tweede lid, onderdeel b, besluiten dat het voorgestelde verbod op extern salderen (voorgesteld artikel 19km, derde lid) niet van toepassing is op het desbetreffende project of de desbetreffende andere handeling. De indieners willen benadrukken dat het de bedoeling is dat het instrument «externe saldering» alleen in uiterste gevallen toegepast kan worden. De Programmatische Aanpak Stikstof moet het eerst aangewezen instrument blijven. De indieners willen hierbij aangeven dat externe saldering alleen op gebiedsniveau toegepast kan worden en dat de generieke emissie en depositie reducerende maatregelen derhalve niet ter discussie staan. Daling van de depositie blijft gegarandeerd. In dit amendement is ten aanzien van het nemen van dit besluit voorzien in betrokkenheid van de bestuursorganen die bij het vaststellen van het beheerplan voor gebieden waar dergelijke projecten of andere handelingen stikstofdepositie veroorzaken. Hiermee is gewaarborgd dat er overzicht is op de omvang van de stikstofdepositie in de betrokken gebieden als gevolg van deze projecten en andere handelingen. Bovendien zijn deze bestuursorganen verplicht om de gevolgen voor de stikstofdepositie te monitoren (zie hierna, zevende lid), zodat het van belang is hen op voorhand bij de besluitvorming te betrekken. Voor de goede orde zij erop gewezen dat het voorgestelde verbod op extern salderen niet van toepassing is op projecten en andere handelingen met gevolgen voor Natura 2000-gebieden die niet in de

PAS worden opgenomen. Dit volgt al uit artikel 19km, derde lid, van het wetsvoorstel, zodat geen nadere voorziening voor die situatie hoeft te worden getroffen in dit amendement. Ongewenste interferentie met de PAS wordt voorkomen door de verplichting voor het bestuursorgaan dat het beheerplan voor het desbetreffende Natura 2000-gebied vaststelt, om de mogelijke wijzigingen in de stikstofdepositie door de projecten en andere handelingen waarop deze voorziening van toepassing is, te monitoren en te rapporteren in het kader van de PAS (zevende lid). Voor de wijze waarop en de frequentie waarmee rapportage plaatsvindt, gelden dezelfde afspraken als die in de PAS zijn gemaakt. Deze monitoring is belangrijk omdat daarmee de effecten van saldering worden meegenomen bij het bepalen van depositieontwikkeling en ontwikkelruimte. Zo wordt voorkomen dat er dubbeltelling plaatsvindt. Het nieuw voorgestelde artikel zorgt ervoor dat de vergunningplicht voor projecten gehandhaafd blijft, maar dat indien sprake is van saldering geen passende beoordeling met betrekking tot het aspect stikstofdepositie nodig is. De indieners hebben er verder voor gekozen om in tegenstelling tot het huidige artikel 19kd de salderingsvoorziening niet meer van toepassing te laten zijn op plannen. De Raad van State geeft in het nader rapport aan dat zij dat onverenigbaar acht met artikel 6, derde lid, van de Habitat-richtlijn. Daarbij willen de indieners opmerken dat het wel mogelijk blijft om in de situatie waarin artikel 19kr van toepassing is, bij het opstellen van een plan met mogelijke significante gevolgen uit te gaan van de mogelijkheid dat bij de realisering van projecten en het verrichten van andere handelingen saldering plaatsvindt met te beëindigen andere projecten of handelingen. Het achtste lid is bijgevoegd om te voorkomen dat na verrekening van de emissie en depositie effecten als gevolg van externe saldering in de PAS (zevende lid) de ontwikkelingsruimte in het «rood» schiet. Dan zou de depositie aan het eind van een PAS-periode hoger uitkomen dan afgesproken en zou de onderbouwing van al toegedeelde ontwikkelruimte ondergraven worden. Dat willen de indieners voorkomen. Het negende lid is bijgevoegd om te waarborgen dat bestuursorganen, ook bij het eventueel toepassen van externe saldering, in het kader van de PAS doorgaan met de uitvoering van maatregelen ten behoeve van de reductie van de stikstofdepositie (onderdeel c van artikel 19kh, eerste lid) en met de uitvoering van herstelmaatregelen, zoals de hydrologische maatregelen (onderdeel g van artikel 19kh, eerste lid).

Aangenomen. Voor: de PVV, Groep Bontes/Van Klaveren, Van Vliet, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD en 50PLUS

Artikel I

81 → 82 → 83 → **86** (Lodders / Geurts) over een overgangsbepaling

Het amendement regelt dat trajecten die al in een procedure zitten van bijvoorbeeld een passende beoordeling een overgangsregime geldt. In de wet is nu geen overgangsregime geregeld. Hiermee beogen we dat een aanvraag om toestemming die in een vergaand traject zit voorgezet kan worden onder het oude regime en dat het niet opnieuw de hele procedure van de PAS door moet.

Aangenomen. Voor: de PVV, Groep Bontes/Van Klaveren, Van Vliet, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD en 50PLUS

Verworpen, ingetrokken en/of vervallen amendementen

Artikel I, onderdeel N

14 → **18** (Van Veldhoven) over kostendekkende leges.

Met dit amendement beoogt de indiener te borgen dat de leges die door het bevoegde gezag worden gevraagd bij de uitgifte van ontwikkelruimte kostendekkend zijn.

Ingetrokken

Artikel I, onderdeel N, artikel 19kn, derde lid

19 (Dik-Faber) over het borgen van minimaal 30 % beschikbare ontwikkelruimte voor de tweede helft van de PAS periode van zes jaar.

Met dit amendement wordt geborgd dat minimaal 30% van de beschikbare ontwikkelruimte overblijft voor de tweede helft van de PAS periode van zes jaar. Hiermee wordt voorkomen dat het gros van de ontwikkelruimte al wordt gebruikt in de eerste helft van het tijdvak van het programma. Indiener is van mening dat er ook in de tweede helft van de PAS periode voldoende ontwikkelruimte beschikbaar moet blijven, maar dat er tegelijkertijd geen nodeloze rem wordt gezet op ontwikkelingen die nu reeds gerealiseerd kunnen worden. Vandaar dat is gekozen voor een verdeling van 70% in de eerste helft en 30% in de tweede helft van de periode.

Ingetrokken

Artikel I, onderdeel J, onder 1

Artikel I, onderdeel N, artikel 19koa

22 (Smaling) over het regelen dat een monitoringssysteem wordt opgesteld waar praktijkmetingen een onderdeel van zijn.

Met dit amendement wordt geregeld dat een monitoringssysteem wordt opgesteld waar praktijkmetingen een onderdeel van zijn. Dit amendement regelt tevens dat indien uit het monitoringssysteem blijkt dat de voorspelde stikstofreductie niet gehaald is, er geen ontwikkelings-ruimte meer uitgegeven wordt. Uitgifte van ontwikkelingsruimte kan hervat worden indien aanvullende maatregelen worden vastgesteld die alsnog zullen leiden tot de gewenste stikstofreductie.

Ingetrokken

5. Artikel 19kq

30 (Smaling) over het voorhangen van het programma.

Dit amendement regelt invloed van de Kamer op het op te stellen «programma» PAS waar in de Wet naar verwezen wordt, door de ministeriele regeling om te zetten in algemene maatregel van bestuur met zware voorhang. De indiener acht dit wenselijk aangezien de manier waarop het «programma» wordt vormgegeven, van grote invloed is op de werking van de Wet in de praktijk.

Ingetrokken

Diverse artikelen

20 → 26 → 29 → **33** (Smaling) over delegatiebepalingen en het voorhangen van gedelegeerde regelgeving.

Dit amendement regelt invloed van de Kamer op het verdere besluitvormingsproces door ministeriele regelingen om te zetten in algemene maatregel van bestuur met zware

datum 18 april 2014

blad 7

voorhang. De indiener acht dit wenselijk aangezien de manier waarop de Wet in de praktijk uitwerkt, erg afhankelijk is van de invulling van deze regelingen.

Ingetrokken

Artikel I, onderdeel E

10 → 15 → **72** (Dijkgraaf c.s.) over het vaststellen van een drempelwaarde.

De indieners stellen voor om projecten en plannen die mogelijk slechts voor een zeer beperkte toename van de stikstofdepositie zorgen, vrij te stellen van de vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet. Gelet op de grote onzekerheden in de modelberekeningen en het feit dat zeer beperkte depositietoenames tegen nul aan schuren, vinden zij dat dergelijke projecten en plannen meegenomen moeten worden in de autonome depositieontwikkeling en niet in de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) zelf. Stikstofdeposities op Natura 2000 gebieden als gevolg van onder meer bedrijfsuitbreidingen worden nauwkeurig berekend met rekenmodellen als AAgro-Stacks en Aerius. De nauwkeurigheid van deze berekeningen mogen niet verhullen dat er sprake is van een grote onzekerheidsmarge. Zeer lage toenames van de berekende stikstofdepositie vallen in het niet bij de onzekerheidsmarge en hebben in de praktijk daarom geen fysische betekenis. De provincie Brabant heeft in haar stikstofverordening daarom een drempelwaarde van 0,051 mol N/ha/jaar (afgerond 0,1 mol N/ha/jaar) opgenomen. De Raad van State heeft deze werkwijze goedgekeurd. De indiener vindt het van belang een dergelijke drempelwaarde voor alle Natura 2000 gebieden te laten gelden. Bij dergelijke lage berekende depositiewaarden kan niet meer gesproken worden over de aanwezigheid van een negatief effect op natuurwaarden. Dan hoeven activiteiten daar ook niet op afgerekend te worden. Het gaat veelal om projecten die op grotere afstand van een Natura 2000 gebied liggen. Volgens de theoretische modellering veroorzaken projecten tot op oneindige afstanden extra depositie. Daarbij geldt echter dat bij een met de afstand afnemende depositie, de onzekerheid juist toeneemt. De indieners willen verder wijzen op de verhouding tussen enerzijds de hoogte van de achtergronddepositie en de kritische depositiewaarden en anderzijds de berekende depositiebijdrage van bepaalde projecten of activiteiten. Stikstofgevoelige habitattypen hebben een kritische depositie-waarde van minimaal 400 mol N/ha/jaar voor de meest kwetsbare habitattypen. De achtergronddepositie kan 1.000 tot 4.000 mol N/ha/jaar bedragen. De indieners zijn van mening dat zeer beperkte depositietoenames van 0,3 mol N/ha/jaar of lager daarbij in het niet vallen en geen significante effecten kunnen veroorzaken, ook niet als rekening wordt gehouden met mogelijke cumulatieve effecten. De indieners willen ook wijzen op de wijze waarop Duitsland met depositietoetsing omgaat in gevallen waar de achtergronddepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde. Bij een depositietoename onder de 7 mol N/ha/jaar wordt geen onderzoek gedaan, omdat effecten vanwege onbetrouwbaarheid van berekeningen onder deze waarde niet meer te bepalen zijn. Deze generieke drempelwaarde is ook wetenschappelijk onderbouwd (Kieler Institut für Landschaftsökologie; Bewertung von Stickstoffeinträgen im Kontext der FFH-Verträglichkeitsstudie; februari 2008). Bij een depositietoename beneden 3% van de kritische depositie-waarde worden mogelijke negatieve effecten onder bepaalde voorwaarden (niet bij slechte staat van instandhouding, bij zeer hoge achtergronddepositie) verwaarloosbaar geacht. Deze handelwijze wordt door de hoogste rechterlijke instantie in Duitsland goedgekeurd. De Europese Commissie heeft ook nog niet van zich laten horen, waaruit mag worden afgeleid dat de Europese Commissie deze

handelswijze ook goedkeurt. De indieners kiezen gelet op bovenstaande overwegingen voor een drempelwaarde van 0,3 mol N/ha/jaar. De drempelwaarde van 0,3 mol ligt ruimschoots onder de Duitse drempelwaarde, omdat de indieners rekening willen houden met mogelijke cumulatieve effecten. De indieners hebben mede gelet op de juridische houdbaarheid ervoor gekozen om drempelwaarde rechtstreeks in de wet op te nemen. Er is geen sprake van ongewenste interferentie met de PAS en het voorliggende wetsvoorstel. In het wetsvoorstel zijn bepalingen opgenomen waarmee ook een drempelwaarde vastgesteld zal worden. Hierbij wordt gedacht aan een drempelwaarde van 1 mol per hectare per jaar. Voor projecten die onder deze drempelwaarde vallen, zal binnen de PAS depositieruimte gereserveerd worden. Omdat deze drempelwaarde waarschijnlijk drie keer zo hoog zal worden als de door de indieners voorgestelde drempelwaarde, is de vaststelling ervan door meerdere randvoorwaarden omgeven. Dat maakt deze voorziening kwetsbaar. Het doet ook onvoldoende recht aan de onzekerheden in de theoretische modellering. De indieners kiezen daarom voor een (lage) drempelwaarde buitenom de PAS in aanvulling op de (hoge) drempelwaarde binnen de PAS. Deze vrijstelling wordt dan onderdeel van de achtergronddepositie waarmee binnen de PAS gerekend wordt. Voor de mogelijke extra depositie als gevolg projecten die tussen beide drempelwaarden vallen wordt binnen de PAS depositieruimte gereserveerd.

Verworpen. Voor: de PVV, Groep Bontes/Van Klaveren, Van Vliet, de SGP, het CDA, de VVD en 50PLUS

Artikel I, onderdeel I

44 (Ouwehand) waarmee de plannen en projecten die horen bij de PAS slechts doorgaan indien de kritische depositiewaarde niet wordt overschreden.

Met dit amendement wordt geregeld dat plannen en projecten behorende bij de PAS, slechts doorgang kunnen vinden op het moment dat de kritische depositiewaarde niet wordt overschreden. Immers, zolang de kritische depositiewaarde wordt overschreden kan de natuur zich niet zelfstandig en duurzaam ontwikkelen, blijven de instandhoudingsdoelen buiten bereik en blijven overheden en natuurbeheerders kampen met hoge beheerskosten. Nationaal en internationaal wordt overschrijding van de kritische depositie gebruikt als indicator voor biodiversiteitsverlies. De Habitatrictlijn vereist voor een gunstige staat van instandhouding onder meer dat «de voor behoud op lange termijn nodige specifieke structuur en functies bestaan». De kritische depositiewaarde is de grens waarboven het risico bestaat dat de kwaliteit van het habitat significant wordt aangetast als gevolg van de vermistende, dan wel verzurende, invloed van atmosferische stikstofdepositie. De Habitatrictlijn vereist daarmee dat de kritische depositiewaarde op termijn wordt gehaald. Het Planbureau van de Leefomgeving heeft geconcludeerd dat het feitelijk veel moeilijker en in bepaalde gebieden zelfs onmogelijk wordt om de achteruitgang van natuur een halt toe te roepen en te voldoen aan de internationale verplichtingen wanneer depositiedaling zal worden benut voor nieuwe stikstof emitterende activiteiten. De kritische depositiewaarde wordt overigens vastgesteld in lijn met de laatste wetenschappelijke inzichten.

Verworpen. Voor: GroenLinks en de PvdD

Artikel I, onderdeel I

46 (Ouwehand) waarmee projecten of handelingen ingevolge PAS slecht mogen plaatsvinden indien de instandhoudingsdoelstellingen zijn bereikt.

Met dit amendement wordt geregeld dat plannen en projecten behorende bij de PAS, slechts doorgang kunnen vinden als de instandhoudingsdoelen zijn bereikt. Artikel 6 van de Europese Natura 2000-richtlijn (92/43/EEG) verplicht lidstaten passende maatregelen te nemen om te zorgen dat de kwaliteit van natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert. Tenslotte is het hoofddoel van de Vogel- en Habitatrichtlijnen om de gunstige staat van instandhouding van soorten en habitattypen te herstellen en te behouden.

Verworpen. Voor: GroenLinks en de PvdD

Artikel I, onderdeel J, eerste punt, onder d, onderdeel h

37 → **79** (Ouwehand) over het opnemen van de verplichting tot het beschrijven van effecten op de kritische depositiewaarde.

In artikel 19kh is bepaald dat in het programma aanpak stikstof het beoogde effect van de maatregelen op de verwezenlijking van de instandhoudingsdoelen en de voorkoming van verslechtering en versturende effecten moet worden beschreven. Indiener acht het van belang dat ook het effect op de kritische depositiewaarde wordt beschreven. Met dit amendement wordt geregeld dat in beeld wordt gebracht in hoeverre de maatregelen (ter verwezenlijking van de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor stikstof gevoelige habitats in de Natura 2000-gebieden die in het programma zijn opgenomen) bijdragen aan het niet overschrijden van de kritische depositiewaarde. Voor het duurzaam bereiken van de instandhoudingsdoelen is het respecteren van de kritische depositiewaarde immers van belang. Dit amendement beoogt de effecten van de maatregelen in relatie tot de kritische depositiewaarde in beeld te brengen. Het amendement wordt in verband met technische redenen gewijzigd.

Verworpen. Voor: van D66, GroenLinks, de PvdD en de SP

Artikel I, onderdeel J, vierde punt

35 → **77** (Ouwehand) over het niet verdelen van ontwikkelingsruimte zolang de kritische depositiewaarde wordt overschreden.

Met dit amendement wordt geregeld er geen ontwikkelingsruimte verdeeld kan worden, zolang de kritische depositiewaarde wordt overschreden. Immers, zolang de kritische depositiewaarde wordt overschreden kan de natuur zich niet zelfstandig en duurzaam ontwikkelen, blijven de instandhoudingsdoelen buiten bereik en blijven overheden en natuurbeheerders kampen met hoge beheerskosten. In 61% van de natuurgebieden in Nederland is de stikstofdepositie veel hoger dan de natuur aan kan. Waardevolle natuurwaarden worden hierdoor bedreigd in hun voortbestaan. Kwetsbare plantensoorten verdwijnen wanneer de hoeveelheid stikstof die op de bodem valt het kritisch depositieniveau overschrijdt. Hoe hoger de overschrijding en hoe langer deze duurt, hoe groter de effecten. Nationaal en internationaal wordt overschrijding van kritische depositie gebruikt als indicator voor biodiversiteitsverlies. Zo is het één van de kernindicatoren van het Biodiversiteitsverdrag. Ammoniak maakt tweederde deel uit van de stikstof die op de bodem valt, en is hoofdzakelijk afkomstig uit de landbouw. De rest komt van stikstofoxiden uit onder andere verkeer en energieopwekking.¹ De Habitatrichtlijn vereist voor een gunstige staat van instandhouding onder meer dat «de voor behoud op lange termijn

datum 18 april 2014

blad 10

nodige specifieke structuur en functies bestaan.» De kritische depositiewaarde is de grens waarboven het risico bestaat dat de kwaliteit van het habitat significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van atmosferische stikstofdepositie.² De habitatrichtlijn vereist daarmee dat de kritische depositiewaarde op termijn wordt gehaald. Het Planbureau van de Leefomgeving heeft geconcludeerd dat het feitelijk veel moeilijker en in bepaalde gebieden zelfs onmogelijk wordt om de achteruitgang van natuur een halt toe te roepen en te voldoen aan de internationale verplichtingen wanneer depositiedaling zal worden benut voor nieuwe stikstof emitterende activiteiten. De kritische depositiewaarde wordt vastgesteld in lijn met de laatste wetenschappelijke inzichten. Het amendement wordt in verband met technische redenen gewijzigd.

Verworpen. Voor: GroenLinks en de PvdD

Diverse artikelen

36 → **78** (Ouwehand) over het schrappen van de grenswaarde waaronder geen vergunningsplicht geldt

Het kabinet stelt voor om een grenswaarde van stikstofdepositie te introduceren waaronder geen vergunningplicht geldt. Dit amendement regelt dat deze grenswaarde wordt geschrapt. Indiener betwijfelt de juridische houdbaarheid van de constructie en ziet bezwaren op het gebied van de rechtszekerheid. Een geregistreerde melding zal immers niet dezelfde juridische status hebben als een vergunning. De grenswaarde maakt de PAS bovendien nodeloos ingewikkeld en zal tot veel discussie leiden over de vraag of de gevolgen van een bepaald project/handeling onder de grenswaarde blijven. De inschatting van de benodigde te reserveren depositieruimte is bovendien heel lastig. Het instrument lijkt daarmee onuitvoerbaar. Het amendement wordt in verband met technische redenen gewijzigd.

Verworpen. Voor: GroenLinks en de PvdD

Artikel I, onderdeel N, artikel 19kn

21 → **75** (Smaling) over het beperken van de ontwikkelingsruimte tot 50 %

Dit amendement wil bereiken dat natuurvriendelijke boeren en rundveehouders die weidegang toepassen, voorrang genieten bij de uitgifte van ontwikkelingsruimte boven reguliere ondernemers. De uitwerking van dit beleid geschiedt per algemene maatregel van bestuur. Hierbij worden in de volgende richtlijnen gehandhaafd:– bij bedrijven met koeien/runderen wordt ontwikkelingsruimte preferentieel uitgegeven aan die bedrijven die weidegang toepassen (waarbij koeien gedurende minimaal 120 dagen per jaar, ten minste 6 uur per dag, van voorjaar tot najaar in de wei lopen).– bij de overige agrarische bedrijven wordt «duurzame agrarische ondernemers» verstaan: bedrijven met een biologisch keurmerk, bedrijven met Milieukeur keurmerk, bedrijven met 2 of 3 sterren van de dierenbescherming, of aantoonbaar gelijkwaardige bedrijven.

Het amendement wordt in verband met technische redenen gewijzigd.

Verworpen. Voor: D66, GroenLinks, de PvdD en de SP

datum 18 april 2014

blad 11

Artikel I, onderdeel N, artikel 19km, eerste lid, onderdeel g

45 (Ouwehand) waarmee de ontwikkelingsruimte slechts toegedeeld kan worden als de instandhoudingsdoelstellingen zijn verwezenlijkt.

Met dit amendement wordt geregeld dat ontwikkelingsruimte, behorende bij de PAS, slechts doorgang kunnen vinden als de instand-houdingsdoelen zijn bereikt. Artikel 6 van de Europese Natura 2000-richtlijn (92/43/EEG) verplicht lidstaten passende maatregelen te nemen om te zorgen dat de kwaliteit van natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert. Tenslotte is het hoofddoel van de Vogel- en Habitatrichtlijnen om de gunstige staat van instandhouding van soorten en habitattypen te herstellen en te behouden.

Verworpen. Voor: GroenLinks en de PvdD

Artikel I, onderdeel N, wordt aan artikel 19km

24 (Smaling) over het niet-toedelen van ontwikkelingsruimte ten behoeve van megastallen.

Dit amendement regelt dat megastallen geen ontwikkelingsruimte krijgen toebedeeld.

Verworpen. Voor: de PVV, 50PLUS, GroenLinks, de PvdD en de SP

Artikel I, onderdeel N, artikel 19kn, eerste lid, «ministeriële regeling»

Artikel I, onderdeel N, artikel 19kq

38 → 80 (Ouwehand) over het wijzigen van een delegatiebepaling zodat de reservering van ontwikkelingsruimte voor prioritaire projecten niet bij ministeriele regeling, maar bij algemene maatregel van bestuur wordt vastgesteld.

Dit amendement regelt dat de reservering van ontwikkelingsruimte voor prioritaire projecten niet bij ministeriele regeling, maar bij algemene maatregel van bestuur wordt vastgesteld. Omdat de ruimte voor stikstofemissie beperkt is gezien de hoge stikstofdepositie op voor stikstof gevoelige habitats, moeten er keuzes gemaakt worden welke projecten en handelingen voorrang verdienen. Dit zijn bij uitstek keuzes die grote gevolgen hebben. Indiener stelt daarom voor om die keuze via een algemene maatregel van bestuur voor te leggen aan beide Kamers. Het amendement wordt in verband met technische redenen gewijzigd.

Verworpen. Voor: de PVV, D66, GroenLinks, de PvdD en de SP

Artikel I, onderdeel N, worden aan artikel 19kn

23 → 76 (Smaling) over de preferentiële uitgifte van ontwikkelingsruimte voor natuurvriendelijke landbouwactiviteiten en duurzame agrarische ondernemers.

Dit amendement wil bereiken dat natuurvriendelijke boeren en rundveehouders die weidegang toepassen, voorrang genieten bij de uitgifte van ontwikkelingsruimte boven reguliere ondernemers. De uitwerking van dit beleid geschiedt per algemene maatregel van bestuur. Hierbij worden in de volgende richtlijnen gehandhaafd:– bij bedrijven met koeien/runderen wordt ontwikkelingsruimte preferentieel uitgegeven aan die bedrijven die weidegang toepassen (waarbij koeien gedurende minimaal 120 dagen per jaar, ten minste 6 uur per dag, van voorjaar tot najaar in de wei lopen).– bij de overige agrarische bedrijven wordt «duurzame agrarische ondernemers» verstaan: bedrijven met een

datum 18 april 2014

blad 12

biologisch keurmerk, bedrijven met Milieukeur keurmerk, bedrijven met 2 of 3 sterren van de dierenbescherming, of aantoonbaar gelijkwaardige bedrijven.

Het amendement wordt in verband met technische redenen gewijzigd.

Verworpen. Voor: van D66, GroenLinks, de PvdD en de SP

Moties

49 (Graus) over terugnemen van de regie over "oer-Hollandsche" landschappen

Verworpen. Voor: de PVV en de SGP

50 (Graus) over afzien van verdere implementatie van Natura 2000-wetgeving

Verworpen. Voor: PVV en Groep Bontes/Van Klaveren

51 (Graus) over afzien van de bemestingsvrije zone in het beheerplan Bunder- en Elsloërbos

Verworpen. Voor: van de PVV, Groep Bontes/Van Klaveren, Van Vliet, de SGP, het CDA en de VVD

52 (Graus) over aanmerken van de ontlasting van landbouwhuisdieren als zeer waardevolle grondstof

Verworpen. Voor: de fractie van de PVV

53 (Graus) over alternatieven voor de bemestingsvrije zone in het Bunder- en Elsloërbos
Aangenomen met 72 tegen 64 stemmen (hoofdelijke stemming, aangezien de stemmen staken)

Vóór stemmen de leden: Agema, Van Ark, Azmani, Beertema, Berckmoes-Duindam, Bisschop, De Boer, Bontes, Bosma, Bosman, Ten Broeke, Bruins Slot, Van der Burg, De Caluwé, Tony van Dijk, Dijkgraaf, Dijkhoff, Remco Dijkstra, Dik-Faber, Duisenberg, Elias, Fritsma, Geurts, De Graaf, Graus, Van Haersma Buma, Harbers, Rudmer Heerema, Pieter Heerema, Helder, Keijzer, Van Klaveren, Klever, Knops, Leegte, De Liefde, Van der Linde, Litjens, Lodders, Lucas, Madlener, Van Miltenburg, Moors, Agnes Mulder, Anne Mulder, Neppéus, Van Nieuwenhuizen-Wijbenga, Van Oosten, Oskam, Potters, Rog, De Roon, De Rouwe, Rutte, Schouten, Schut-Welkzijn, Slob, Van der Staaij, Van der Steur, Straus, Taverne, Tellegen, Van Toorenburg, Van Veen, Verheijen, Visser, Van Vliet, Aukje de Vries, Vuijk, Wilders, Van 't Wout en Ziengs.

Tegen stemmen de leden: Arib, Baay-Timmerman, Bashir, Bergkamp, Berndsens-Jansen, Van Bommel, Bouwmeester, Cegerek, Van Dam, Van Dekken, Jasper van Dijk, Otwin van Dijk, Pia Dijkstra, Fokke, Van Gerven, Gesthuizen, Groot, Günal-Gezer, Hachchi, Hamer, Hoogland, Jacobi, Jadnanansing, Karabulut, Kerstens, Klaver, Klein, Kooiman, Kuiken, Kuzu, Van Laar, Maij, Marcouch, Van Meenen, Merkies, Mohandis, Monasch, Nijboer, Van Nispen, Van Ojik, Oosenbrug, Ouwehand, Öztürk, Pechtold, Van Raak, Rebel, Roemer, Schouw, Servaes, Siderius, Sjoerdsma, Tanamal, Thieme, Van Tongeren, Ulenbelt, Vermeij, Voortman, Jan Vos, Mei Li Vos, Albert de Vries, Van Weyenberg, Wolbert, Ypma en Yücel.

datum 18 april 2014

blad 13

54 (Van Veldhoven) over een evaluatie van de PAS na de eerste zes jaar

Aangenomen. Voor: de SGP, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP

55 (Van Veldhoven) over uitwissing van best practices tussen provincies

Aangenomen. Voor: het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA en de SP

56 (Van Veldhoven) over een staatssteuntoets op publieke uitgaven aan natuurbeheer in het kader van PAS

Aangehouden

57 (Smaling) over het meten en monitoren van stikstofdepositie

Verworpen. Voor: GroenLinks, de PvdD en de SP

58 (Smaling) over een overstap of herhuisvesting van agrariërs

Verworpen. Voor: GroenLinks en de SP

59 (Smaling/Jacobi) over onderzoek naar emissiearme bufferzones rond stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden

Verworpen. Voor: D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP

60 (Smaling/Jacobi) over realiseren van de instandhoudingsdoelen van Deurnsche Peel & Mariapeel en Groote Peel

Verworpen. Voor: 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP

61 (Smaling) over educatieve fietsroutes en groeneruimteprojecten

Verworpen. Voor: de PvdD en de SP

62 (Smaling/Jacobi) over voorhangen van de PAS en ministeriële regelingen met een substantiële beleidsinhoudelijke component

Aangenomen. Voor: de PVV, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP

63 → 87 → **88** (Geurts c.s.) over beschikbaar stellen van 5,6 kiloton ontwikkelingsruimte voor agrarische bedrijven

Aangenomen. Voor: Groep Bontes/Van Klaveren, Van Vliet, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66 en de SP

64 (Geurts) over verruimen van de mogelijkheid van bezwaar en beroep tegen een beheerplan

Aangenomen. Voor: de PVV, Groep Bontes/Van Klaveren, Van Vliet, de SGP, het CDA, de ChristenUnie en de VVD

65 (Geurts) over de provincie waar het bedrijf gevestigd is als bevoegd gezag

Aangehouden

datum 18 april 2014

blad 14

66 (Lodders) over een fundamentele discussie over de wijze van implementatie van Natura 2000

Aangenomen. Voor: de PVV, Groep Bontes/Van Klaveren, Van Vliet, de SGP, het CDA, de ChristenUnie, de VVD, 50PLUS, D66 en de PvdA

67 (Lodders) over opnemen van bestaand gebruik in de beheerplannen

Aangehouden

68 (Jacobi/Van Veldhoven) over een reservering voor niet-vergunningplichtige meldingen per gebied

Aangehouden

69 → **89** (Ouwehand) over opnemen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water in de PAS

Verworpen. Voor: 50PLUS, D66, GroenLinks, de PvdA, de PvdD en de SP

70 (Ouwehand) over inzichtelijk maken welk deel van het natuurbudget ten goede komt aan versterking van de natuur

Verworpen. Voor: D66, GroenLinks, de PvdD en de SP